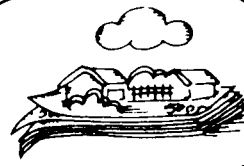

כלכלה ומחשק

שיקולים לסילוק פרות מעדר החלב

אפרי בלוק, עין החורש

הקו בו עלות המזון ותמורת החלב מתאזנות פחות או יותר?

מקרה אופייני וחמור עוד יותר: פרה מצטיינת או רק "טובה" מתיבשת במזל טוב – לקראת המלטתה הבאה. לא עובר שבוע – והנה מפח נפש: נמצא עובר בחצר היבשות. בבדיקה מתברר שאכן זו היא שהפילה את ולדה. העטין מצומק כשל פרה יבשה – ופרי בטן אין. מי שאינו מוכר פרה כזו ללא היסוס – שיקום!

ובכן, גם כאן אני מתלבט התלבטות קשה: הרי אנו יודעים כבר שפרה זו טובה מאין כמוה ואם תתעבר שנית מובטח שתניב חלב הרבה. אלא מאי? מי יחזיק אותה בעדר 9 חודשים ללא הכנסה כלשהי? כאן נוספים עוד שיקולים ומסייעים לרפתן לקבל החלטה לשבט: ומה עם ממוצע התנובה של העדר? הרי פרה כזו תכביד על הממוצע. היא רשומה כפרה בעדר, אך אינה מניבה. מספר פרות כאלו בעדר – ואנו מפגרים אחרי השכנים שלנו, מה שאסור שיקרה בשום אופן. בו זמנית עוסק הרפתן בהזרעת עגלות שהגיעו לפרקן, וכאן מובן מאליו שמחכים 9 חודשים במקרה הטוב עד להמלטה ללא תנובה – כשהספק לגבי איכות ורמת התנובה הצפויה ממנה גדול, בכל אופן גדול מזה הקיים לגבי הפרה העתודה או גבוהת התנובה שהפילה.

הוצאות קיום של פרה כזו, אם נזרעה מחדש ונשאירה בין הפרות היבשות, דומות לאלו שאנו מוציאים לגידול עגלות ולפעמים אף פחותות. הגורם הכלכלי די דומה בשני המקרים. ונשאר הגורם היוקרתי – מי מוכן "לסחוב" אצלו בעדר פרות יבשות מעל ההכרחי?

לבוחן מקרוב את מספרי הפרות שיצאו מעדרי החלב במשקי איזור חדרה – על פי חוברת הסיכום שהכין צבי נוימן – צפוי הלם לא קטן. אחוזי היציאה גבוהים ונעים בדרך כלל בין 40% לבין 50% ואף למעלה מכך! פרט למשק אחד או שניים, בהם עלות עגלה תחליפית נמוכה באופן מיוחד ומשמעותית מכל השאר, ניתן לראות פגיעה בריווחיות בקורלציה לאחוז היציאה – אם כי קשה לבודד גורם זה או אחר ולהצביע עליו כעל גורם לאי ריווחיות. השונות במחירי ההזנה היתה קטנה יותר מזו שבריווחיות המשקים. מאחר שזוהו הסעיף הנכבד ביותר בהוצאות הענף, אפשר לומר שיתר הגורמים, כמו חומרים ושרותים, ושיקולים בתחלופה, הם יותר בשליטת הרפתן מכל גורם אחר.

כאן אגע במספר נקודות המציקות לי כרכז ענף במכלול השיקולים שאני צריך לשקול בטרם אקבל החלטה לגבי פרה זו או אחרת – לשבט או לחסד.

ברור שמדובר בהוצאת פרה בריאה לשיווק רגיל ולא לשחיטת דחק. בין יתר הגורמים ליציאת פרות יש גורם נכבד – עקרות. לא אכנס להגדרה עקרות מהי, אך פרה שהזרעה 7-8 פעמים לאחר טיפולים רבים ועדיין לא התעברה – בוודאי אינה רגילה וכמובן אינה פוריה במיוחד. מה עושים כשפרה זו "דורשת" (מתייחמת בעברית המקצועית) בפעם המי יודע כמה? כמובן שתנובת החלב של פרה זו כבר אינה בשיאה, והיא נעה בדרך כלל בין 20 ל-25 ק"ג חלב. להזריע שוב, או להחליט על הפסקת טיפול ועל סילוקה מהעדר כשתגיע לקו האדום,

ולהשתדל לגרום להן ל"בלאי" נמוך ככל האפשר, על ידי סילוק מטרדים וגורמי פציעה מסביבתן, הימנעות ממכות וטיפול ברוטאלי בזמן הובלת בקר ממקום למקום, וכן יש לשים לב היטב לחליבה נכונה ובלתי מזיקה. אין זה סוד שגורם רציני ביציאת פרות הן דלקות העטין ומחלות העטין ואותן יש לצמצם עד למינימום בכל הדרכים. ההיכרות האישית של הרפתנים עם הפרות תורמת רבות לשיפור היחס והטיפול בהן והעובדה שמעטים הרפתנים המכירים את הפרות בשמותיהן (וכאן אציין את שיטת המספרים כשיטה שהגדילה את הניכור בין הרפתנים לפרות) אינה מעודדת. רפת שתוכל לנסות להתמודד עם כל הגורמים שהזכרתי, ותכניס את הבעיות שהצגתי כאן למכלול שיקולי הרכו בהוצאת פרות מהעדר, תוכל להגיע מהר יחסית לירידה באחוז היציאה. אז תהינה היוצאות מהעדר אמנם הפרות המורידות את הממוצע בגלל התנובה הירודה מסיבות גנטיות – ואותן יש להוציא מיד עם הגיען לקו האדום.

מכיוון שאיני כלכלן, לא ניסיתי לערוך חישוב כלכלי, מה גם שלא כל הגורמים ניתנים לחישוב ולהערכה כספית. אך אני משוכנע שגם כך ניתן לראות שה"בלאי" הגבוה של הפרות הוא בעוכרינו – ובעוכריהן של הפרות – ושאלו אותן אם אינכם מאמינים.

אני סבור שכדאי לבדוק היטב את דרכי חישוב ממוצעי החלב בעדר, ואולי ליצור סטטוס חדש לגבי פרות מצטיינות שבכל זאת אנו מעוניינים להשאירן בעדר. למשל, להחזיר אותן לסטטוס של עגלות, לקרוא להן פרות בהמתנה וכו'. העיקר לנטרל את הגורם הזה משיקולי רכו הענף, כשהמטרה לרדת באחוז היציאה בצורה משמעותית ל-20% בשלב ראשון. נראית מטרת ביניים סבירה. אך גם ממנה יש לרדת אם רוצים להגיע לריווחיות של ממש. חישוב פשוט יוכיח שכדי שפרה תחזיר את כל ההוצאות שהיו עד שהחלה להניב – וברפת ממוצעת (במחירי סוף תשל"ט שהעודף ברוטו לפרה היה בה בערך 15,000 ל"י) ותשלם את הוצאות גידולה (אם נסתמך על מחיר הייצוא דאז, כ-34,000 ל"י), את השיכון, המכון והעגלה שעליה לפרנס, נמצא שרק בתחלובה הרביעית או החמישית היא ממש מתחילה להרוויח. רק אז מחירה העצמי מגיע ל-10 מבחינה חשבונית.

כמה פרות כאלו יש אצלך בעדר? ככל שמספרן יגדל – ריווחיות הרפת תגדל. ברור שעדר המתחלף כל שנתיים (50% יציאה) לוקה בריווחיותו.

מומחה אמריקני שביקר לפני מספר שנים בארץ, רוברט ברי, גורס שאחוז התחלופה האופטימלי הוא 12.5, וכל עליה ממנו פוגעת בריווחיות. דבר זה אומר גם דברים נוספים לרפתן הנכון ללמוד: שיש לטפל בפרות בזהירות

בדיקת אחידות העירבול בעגלה מערבלת "לכיש 500"

טיב העירבול בעגלה "לכיש 500" (15 מ"ק) נבדק על ידי מעבדת שרותי השדה דרום-לכיש, ש.ה.מ., משרד החקלאות.

שיטת הניסוי היתה: הכנסת כל החומרים לעגלה בזה אחר זה, כששחת מוכנסת כחומר אחרון. העירבול בוצע רק אחרי הוספת השחת ונמשך 3.5, 5.0, 7.5 ו-10.0 דקות.

